ÎNDRUMĂRI GRAMATICALE

A. **Formarea pluralului.**

Declinarea I cuprinde substantive femenine terminate în *-ă* sau în *-à* (*-eà*). Cele d'intâiu formează pluralul în *-e*, cele din urmă în *-le: casă-case, basmà-basmale* (*măseà-măsele*). Puținele substantive în *-ă* care au genul natural masculin primesc *-i* în loc de-*ă: un popă-doi popi.*

Declinarea II cuprinde substantivele terminate în *-u* (plenison și semison) sau în consonantă. Cele masculine formează pluralul în *-i: socru-socri, bou-boi,* (*ochiu-ochi*), *domn-domni;* cele ambigene în *-e: inel-inele.*

Declinarea III cuprinde substantivele în *-e.* La plural, acest *-e* se schimbă în *-i.* De remarcat e că substantivele (nu și adjectivele și substantivele neologice) femenine care au în silaba accentuată un *a* îl schimbă la plural în *ă:* Femenine: *mare-mări* (dar adjectivul: *mari*), *soție-soții, sărbătoare-sărbători;* masculine: *pește-pești.*

Ca substantivele (cu excepția arătată mai sus) formează pluralul și adjectivele: *plin-plină,* plur. *plini-pline, iute-iuți.*

Se vor notà deci în dicționar numai acèle plurale care nu sânt formate în modul admis ca „regulat", deci la declinarea I femeninele cu plurale în *-i* și *-uri: scară-scări, aramă-arămuri,* la declinarea II ambigenele cu pluralul în *-uri: vad-vaduri,* iar la declinarea III femeninele cu pluralul în *-e* și *-uri: învățătoare-învățătoare, carne-cărnuri,* precum și cazurile cu uz șovăitor.

B. **Conjugarea.**

Conjugarea I. Infinitivul se termină în *-à: I: cântà-cânt* (*cântăm*) *botezà-botéz* (*botezăm*), *lătrà-látru* (*lătrăm*), *tăià-táiu* (*tăièm*).— *I*[a]*: înaintà-înaintèz* (*înaintăm*).

Conjugarea II. Infinitivul se termină în *-eà: ședeà-șed* (*ședèm*).

Conjugarea III. Infinitivul se termină în *-e: árdeard* (*árdem*).

Conjugarea IV. Infinitivul se termină în *-î* (*-î*). *IV: suferì-súfer* (*suferìm*), *omorî-omòr* (*omorîm*). *IV*[a] *iubì-iubèsc* (*iubìm*), *urî-urăsc* (*urîm*).

Se vor notà în dicționar numai formele verbelor „neregulate", precum *luà-iau* etc., iar la verbele de conjugarea II și III se va da și forma aoristului și a participiului trecut (*șezuiu, șezut; arseiu, ars*), precum și cazurile cu uz șovăitor.

C. **Regule fonetice.**

Următoarele regule fonetice, care explică „neregularitățile" flexiunii și derivațiunii românești, se vor considerà cunoscute. (Pentru neologismele cfr. Introducerea pag. XXIII):

1) *Regula accentului:* Orice *a* > *ă* și orice *o* > *u*, când pierde accentul: *lás-lăsàm, láud-lăudárăm, păcát-păcătuì; jóc-jucát-jucăríe, róg-rugăm-rugăciúne.*

2) *Regula metafoniei:* Orice *o* accentuat > *oa* înainte de *a* (*ă*) și *e*, și orice *e* accentuat > *ea* înainte de *a* (*ă*) din silaba următoare: *os-oase, frumos-frumoasă, înnod-înnoadă* — (să) *înnoade; ales-aleasă, leg-leagă.*

3) *Influența labialei premergătoare.* Orice *e* precedat de labiale (*p, b, f, v, m*), dacă vocala următoare nu este un *e* sau un *i*, se schimbă, și anume: în *ă* în oxitoane sau înainte de *u*, în *a* înainte de *a* (*ă*). Astfel avem: *învăț-învețì-* (să)*învețe-învață, părul-păros-perii-pàra-perele; masă-mese-meseanmăsar.* Tot astfel se schimbă orice *i* provenit din *e* (înainte de nasale) în *â*, când e precedat de labiale și vocala următoare nu este un *e* sau un *i: vânăvine-vinișoară; mormânt-mormânturi-morminte.*

5) *Influența vocalelor palatale* asupra consonantelor precedente este următoarea:

a) *c, g, sc* > *č, ǧ, șt* înainte de *e, i: fac-faci, merg-merge, broască-broaște.*

b) *s, t, d* > *ș, ț, z* înaintea desinenței *-i: pas-pași, cânt-cânți, aud-auzim.*

c) *st, l, z* > *șt, i* (care se contopește cu desinența), *j* înainte de desinența pluralului *-i: prost-proști, vale-văi, viteaz-viteji.*

Se vor notà deci în dicționar numai acèle cuvinte, ale căror forme flexionare nu se potrivesc cu aceste regule fonetice.

ÎNDRUMĂRI ORTOGRAFICE

Pentru texte scrise cu altă ortografie decât cea admisă în acest dicționar, să se noteze următoarele:

é	trebue	căutat	subt	*ea*												
ó	„	„	„	*oa*												
ḑ	„	„	„	*z*												
ĕ	„	„	„	*ă*												
Când	un	cuvânt	scris	cu	*î*	nu	se	va	găsì	în	dicționar,	să	se	caute	subt	*â*
„	„	„	„	„	*s*	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*z* sau *x*
„	„	„	„	„	*e*	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*ie*
„	„	„	„	„	*ie*	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*e*
„	„	„	„	„	*sce sci*	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*ște, ști*
„	„	„	„	„	*cs*	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*x*